

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Eadem veritas ratione suadetur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

omissionis, aliquis actus requiratur. Et inferius A
Ad hoc ergo quod omisso sit peccatum, requiritur
quod causetur ex aliquo actu voluntario. &c.
Et tandem concludit: Sic ergo quantum ad hoc
prima opinio vera est, quod ad omissionem requiritur
actus voluntarius ut causa. Quae testimonia
adeo clara & perspicua sunt, ut nullam inter-
pretationem nisi extortam & violentam admit-
tere possint. Nam quod aliqui dicunt, D. Tho-
mam loqui de eo quod regulariter & secundum
communem legem contingit, non verò de eo
quod fieri posset, metaphysicè loquendo & de B
potentia absoluta, facile confutari potest; I un-
quia S. Doctor locis citatis questionem hanc
non morali modo, aut attentè tractat, sed quae
regulariter contingunt, sed valde metaphysicè,
petitisque rationibus ex ipsis essentis & naturis
rerum, discutit & resolvit: Tam etiam quia
non solum intendit recedere à prima opinione,
ex ea parte quae requirit actum, tanquam de
essentia peccati, sed etiam à secunda, ex ea
parte quae negat requiri semper actum per mo-
dum causae: At haec sententia non poterat ne-
gare, regulariter & de lege ordinaria talem
actum requiri; cum hoc contra evidentem ex-
perientiam pugnet, ut supra ostendimus; sed
solum de lege extraordinaria & in aliquo casu
metaphysico: Ergo cum S. Doctor quoad hoc
praedictam opinionem deserat, manifestum est,
ipsum velle ad omissionem culpabilem necessari-
um esse aliquem actum voluntatis, qui sit causa
vel occasio illius, non solum necessitate morali,
sed etiam physica, aut metaphysica.

82. Confirmatur: D. Thomas supra qu. 6. art. 3. ad
3. ait: *Eo modo non requiritur ad voluntarium actus
cognitionis, sicut & actus voluntatis*: Sed ad om-
missionem voluntariam & culpabilem neces-
sarius est actus intellectus, non solum neces-
sitate morali, sed etiam physica aut metaphysica,
cum repugnet sine cognitione aliquid esse vo-
luntarium, ut patet ex definitione voluntarij:
Ergo & actus voluntatis.

§. II.

Eadem veritas ratione suadetur.

83. NON solum evidentissimis D. Thomae testi-
monijs, sed etiam efficacissimis rationibus
conclusio nostra fulcitur. Prima, quam late pro-
sequuntur Salmanticenses tract. de voluntario
disp. 4. dub. 1. & tract. de peccatis disp. 5. dub. 2.
potest si breviter proponi. Ut omisso aliqua sit
culpabilis, debet esse voluntaria: At secluso
quocumque actu voluntatis, eam antecedente
aut concomitante, non potest esse voluntaria:
Ergo nec culpabilis & peccaminosa. Major pa-
tet, Minor probatur. Omne voluntarium debet
ex inclinatione voluntatis procedere; unde
ea quae fiunt ex violentia & metu, voluntaria
non sunt, quia non procedunt ex inclinatione
voluntatis, sed ex aliquo principio extrinseco:
At omisso secundum se non potest ex inclina-
tione voluntatis procedere, sed tantum ratione
alterius, quod per actum eam concomitantem
vel antecedentem appetitur: Ergo secluso quo-
cumque actu voluntatis, eam antecedente vel
concomitante, non potest esse voluntaria. Ma-
ior est evidens, Minor verò hac ratione suade-
tur. Nihil potest ex inclinatione voluntatis pro-
cedere sine motione & influxu sui objecti speci-
ficativi; cum nulla potentia extra limites sui
objecti specificativi egredi valeat: Atqui omis-

sio, cum non apprehendatur ut bona & appe-
tibilis ratione sui, non potest secundum se mo-
vere & allicere appetitum; sed solum ratione
alicujus boni, in ordine ad quod ut utilis ap-
prehenditur: Ergo secundum se non potest ex
inclinatione voluntatis procedere, sed solum
ratione actus eam concomitantis, vel antecede-
ntis, quo aliquod bonum appetitur.

Respondent Adversarij, quod ut omisso ali-
qua sit culpabilis, sufficit quod sit voluntaria
moraliter & interpretative, ad quod non requi-
ritur positivus aliquis voluntatis influxus, me-
dià motione objecti specificativi, sed sufficit
quod homo possit & teneatur aliquid facere,
& tamen non faciat.

Sed contra primò: Cum peccatum essentialiter
sit voluntarium eo modo quo aliquid habet
rationem culpae, debet habere rationem
voluntarij: At omisso culpabilis, de qua agi-
mus, non tantum secundum prudentis aestima-
tionem, vel interpretationem, sed vere & re ip-
sa, independenter ab huius vel illius existimati-
one, habet esse peccaminosa, & continet ve-
ram & realem malitiam, quamvis privatam,
per quam in ratione peccati constituitur: Ergo
re ipsa, & independenter ab hominum existima-
tione & interpretatione, subindeque physice &
realiter, & non solum moraliter & interpretative
debet esse voluntaria.

Secundò, Id à quo omisso denominatur vo-
luntaria, debet esse aliquid à parte rei in ipso
omittente: Atqui volitio interpretativa nihil
est in omittente à parte rei, sed in solo intellectu
interpretantis: Ergo ab ea omisso culpabilis
non denominatur voluntaria, sed ab actu phy-
sico & reali eam antecedente vel concomi-
tante.

Dices, omissionem non denominari volun-
tariam ab ipsa formali interpretatione, quae est
in alieno intellectu, sed à fundamento ad ita in-
terpretandum, quod est in voluntate, quoties
adeest potentia & debitum operandi, cum negati-
one operationis.

Sed contra: Ex his tribus quae referuntur, sci-
licet potentia, debito & carentia operationis,
tertium, cum sit ipsa omisso, non potest habere
rationem fundamenti ex quo illa denominetur
voluntaria, ut de se manifestum est; duo verò
priora non sufficient ad rationem fundamen-
ti proximi; quia fundamentum debet esse
tale, quod non separetur ab omissione, sed in-
fallibiliter eam inferat; potentia autem & debi-
tum separantur ab illa: tam in eo qui omittit,
quam in eo qui non omittit reperuntur: Ergo
praeter illa tria, debet dari actus qui sit cau-
sa omittendi, ad hoc ut omisso denominetur
voluntaria.

Secunda ratio sic procedit: Omisso est veluti
fuga & recessus ab objecto omisso: Sed omnis
fuga, cum versetur circa malum, necessario
supponit affectum erga bonum; quia appetitus
nunquam refugit aliquid ut malum, nisi in quan-
tum amat bonum oppositum, ut docet S. Tho-
mas supra qu. 25. art. 2. ex hoc inferens passio-
nes quae sunt circa bonum, praecedere illas quae
versantur circa malum, & omne odium cantari
ex amore, esseque illo posterius; Ergo omnis
omisso supponit aliquem actum seu affectum
erga bonum, in cuius virtute & non aliter à vo-
luntate exercentur.

Tertia ratio: Voluntas in actu primo manens, 90
peccare

peccare non potest: Sed sine actu physico positivo manet in statu actus primi: Ergo sine actu physico positivo peccare non potest; & consequenter sine illo non potest dari omissio culpabilis. Major est certa: voluntas enim in statu actus primi libertatem non exercet; quod ut peccet necessario requiritur. Minor autem, in qua est difficultas, facile suadet. Nam omne aliud, præter actum physicum, potest voluntati in statu actus primi manenti convenire: Ergo sine actu physico manet in statu actus primi. Consequentia patet, Antecedens probatur. Præter actum physicum, solum potest in voluntate considerari præceptum cum advertentia ad illud, & carentia operationis: Sed voluntati in statu actus primi convenit advertentia ad præceptum, convenit etiam operationis carentia; quamdiu enim est solum in actu primo, non operatur: Ergo omne aliud, præter actum physicum positivum, convenit voluntati in statu indifferentiæ & actus primi.

Respondent adversarij, voluntatem sine omni actu tam physico, quam interpretativo, in statu indifferentiæ, suspensionis, & actus primi manere, & consequenter non posse peccare: Sed si detur in illa actus interpretativus, reduci de actu primo ad secundum; subindeque posse peccare, quamvis omnis actus physicus secludatur ab illa.

Sed hæc solutio confutata manet ex supra dictis: id enim per quod voluntas seipsam determinat, & transfert à statu differentiæ, suspensionis, & actus primi, debet esse à parte rei in ipsa; unde cum actus interpretativus non sit aliquid à parte rei in voluntate omittentis existens, sed in solo intellectu interpretantis resideat, non potest voluntatem omittentis determinare, nec eam de statu indifferentiæ, suspensionis, & actus primi transferre. Neque valet si recurras ad fundamentum hujus actus, nempe ad potentiam cum obligatione operandi; hæc enim, cum conveniat voluntati in actu primo; eam à statu suspensionis & differententiæ, ad statum actualitatis & exercitij transferre nequeunt.

Quarta ratio præcedentis affinis est, & potest sic proponi. Non potest dari peccatum sine exercitio libertatis Sed libertas per puram omissionem actus exerceri nequit: Ergo pura omissio secluso quocumque actu voluntatis, eam antecedente vel concomitante, nequit esse peccatum. Major patet, Minor probatur. Exercitium voluntatis, ut est liberæ, petit esse vitale: Sed pura negatio vitalis esse non potest: Ergo libertas per puram negationem aut omissionem actus exerceri nequit. Minor videtur certa: Nam vivere in actu secundo est se movere; ab intrinseco: Sed voluntas non se movet per negationem actionis & motus; Ergo negatio actus non est vita, sed negatio vite. Major autem suadet. Voluntas ut liberæ, est potentia vitalis: Ergo exercitium illius, ut liberæ, est exercitium vite, & consequenter vitale. Consequentia patet: nam actus secundus sapere debet naturam & perfectionem actus primi, & exercitium potentia, ejus naturæ commensurari. Unde sicut repugnat exercitium potentia liberæ; ut liberæ; non esse formaliter liberum, ita implicat exercitium potentia vitalis non esse vitale.

Confirmatur: Voluntas dum peccat, & in

Tom III.

actu secundo suam libertatem exercet, non est mortua in actu secundo; quis enim dicat voluntatem in actu secundo mortuam, peccare in actu secundo, suamque libertatem in actu secundo exercere? Ergo dum peccat, & suam libertatem in actu secundo exercet, vivit in actu secundo; subindeque aliquem actum elicit. Consequentia patet: nam sicut inter esse mortuum per carentiam vite per modum actus primi, & vivere in actu primo, non datur medium; ita nec inter vivere in actu secundo, & esse mortuum in actu secundo.

Confirmatur amplius: Libertas in actu secundo est modus vite actualis, seu species illius; Atqui non datur duplex vita in actu secundo, una in negatione motus, altera in motu consistens: Ergo nec duplex libertas actualis, quarum una consistat in actu positivo, altera in negatione actus, seu omissione illius; sed omne exercitium libertatis in actu secundo aliquem actum voluntatis includit, aut supponit: Unde cum peccatum omissionis sit aliquod exercitium libertatis, sine aliquo actu positivo, omissionem antecedente aut concomitante nequit existere.

Ultima ratio sumitur ex inconvenienti quod sequitur ex adversa sententia: Nam si daretur peccatum omissionis absque omni actu antecedente, vel concomitante, illud pœnæ tantum damni, non verò sensus, puniretur in inferno: Sed hoc absurdum est, cum nullum detur peccatum actuale, cui aliqua pœna sensus non debeat, & solum originale pœnæ tantum damni puniatur: Ergo &c. Sequela Majoris probatur ex D. Thoma 2.2. qu. 79. art. 4. ad 4. ubi docet peccato omissionis pœnam sensus deberi, propter radicem ex qua procedit, licet non habeat ex necessitate actualem conversionem ad aliquod bonum commutabile: Ergo si absque tali radice, quæ est actus physicus positivus, contingeret pœnæ sensus non puniretur in inferno.

§. III.

Præcipue objectiones solvuntur.

OBIECTIONES primò: D. Thomas hic qu. 71. 97 art. 5. sic concludit, Verius dici potest quod aliquod peccatum possit esse absque omni actu: quod docet propter peccatum omissionis: Ergo ex mente D. Thomæ potest dari omissio culpabilis absque omni actu physico voluntatis.

Communis hujus argumenti solutio est, D. Thomam eo loco, & aliis similibus, solum vel le dari posse in individuo omissionem culpabilem, absque actu positivo, qui sit de illius essentia, vel qui directè & per se ad illam tendat, non tamen absque actu, qui sit causa vel occasio illius.

Sed contra hanc solutionem dupliciter instari potest. Primò ex eodem articulo: Nam cum S. Doctor ibi retulisset duas sententias inter se oppositas, quarum una docebat non posse dari peccatum omissionis absque omni actu interiori, vel exteriori, altera ex adverso affirmabat ad omissionem culpabilem nullum actum sive interiorem, sive exteriorem requiri, dicit se mediâ viâ incedere, ac proinde negare aliquid quod prima opinio assererat: Sed talis opinio non postulabat actum tanquam de essentia omissionis; nullus enim opinari potuit omissionem,

Ccc